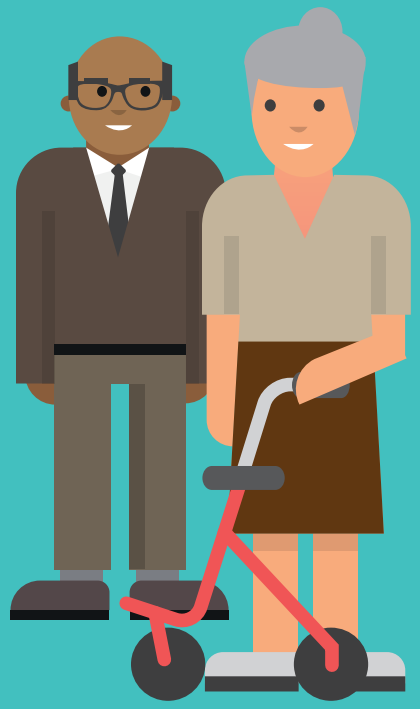
ZonMw

Mannen gaan gemiddeld eerder dood, maar vrouwen leven minder lang in goede gezondheid

Hoe kan dit?

Vanuit ZonMw werken we met kennis aan een goede gezondheid voor iedereen. Dus ook voor elke sekse en gender.

Lees verder om te weten

- ➜ waarom integratie van sekse en gender in onderzoek belangrijk is
- ➜ hoe u zelf aan de slag kan gaan met sekse en gender in onderzoek

*“In proefdieron-
derzoek speelt naast de
sekse van het proefdier, ook de
sekse van de onderzoeker een rol.
Proefdieren ervaren namelijk meer
stress bij mannelijke dan bij vrouwelijke
onderzoekers. Daardoor zijn deze die-
ren minder gevoelig voor pijn, wat
ongemerkt de onderzoeksresul-
taten kan beïnvloeden.”*

Martijn Nolte
*Senior programmamanager fundamenteel
onderzoek en immunoloog*

“Het coronavirus COVID-19 lijkt mannen zwaarder te treffen dan vrouwen. Hoe kunnen we dat verklaren?

Bij virusinfecties is het immuunsysteem van vrouwen meestal actiever dan dat van mannen. Ook produceren vrouwen vaak meer antistoffen als ze vaccins krijgen toegediend. Een extra actief immuunsysteem zou vrouwen dus meer bescherming kunnen bieden tegen coronavirussen als COVID-19 dan mannen.”

Sabine Oertelt-Prigione
Hoogleraar gender in de eerstelijns- en transmurale zorg

“Het is een mythe dat je betere resultaten krijgt als je alleen mannen of alleen vrouwen voor je onderzoek selecteert. Je gooit dan 50 procent van de validiteit weg.”

Marijn van Wingerden
Universitair docent Cognitive science en Artificial Intelligence (AI)

“Tegenwoordig sterven meer vrouwen dan mannen aan hart- en vaatziekten. Dit komt onder andere doordat de eerste tekenen van hart- en vaatziekten bij vrouwen vaker niet worden herkend. Onlangs mailde een man over het hartinfarct van zijn vrouw. Ze was al drie keer naar de huisarts geweest, maar die stuurde haar op ‘ademtherapie’. Stress, luidde zijn diagnose. Zijn echtgenote zakte vervolgens in elkaar, dood.”

Angela Maas

Hoogleraar cardiovasculaire ziekten bij vrouwen

“In het onderzoek naar en de beeldvorming rondom de ziekte van Parkinson domineert de man. Dat is totaal geen goede afspiegeling van de echte wereld, waarin er slechts iets meer mannen dan vrouwen de ziekte van Parkinson hebben.”

Bas Bloem

Neuroloog en hoogleraar

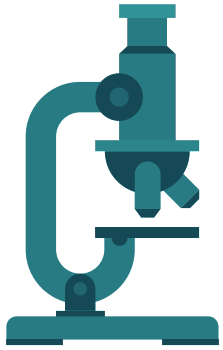
“Ik ben uiteindelijk 20 jaar op zoek geweest naar wat mij mankeert. Die zoektocht heb ik nooit opgegeven, maar ik heb daar wel heel veel last van gehad.

We weten nog onvoldoende over het vrouwenlichaam. Ik hoop dat daar meer kennis en onderzoek naar komt, zodat vrouwen veel eerder een diagnose kunnen krijgen. Want pas met een diagnose kunnen vrouwen goed geholpen worden.”

Linda Balk
Ervaringsdeskundige PMDD

Kortom

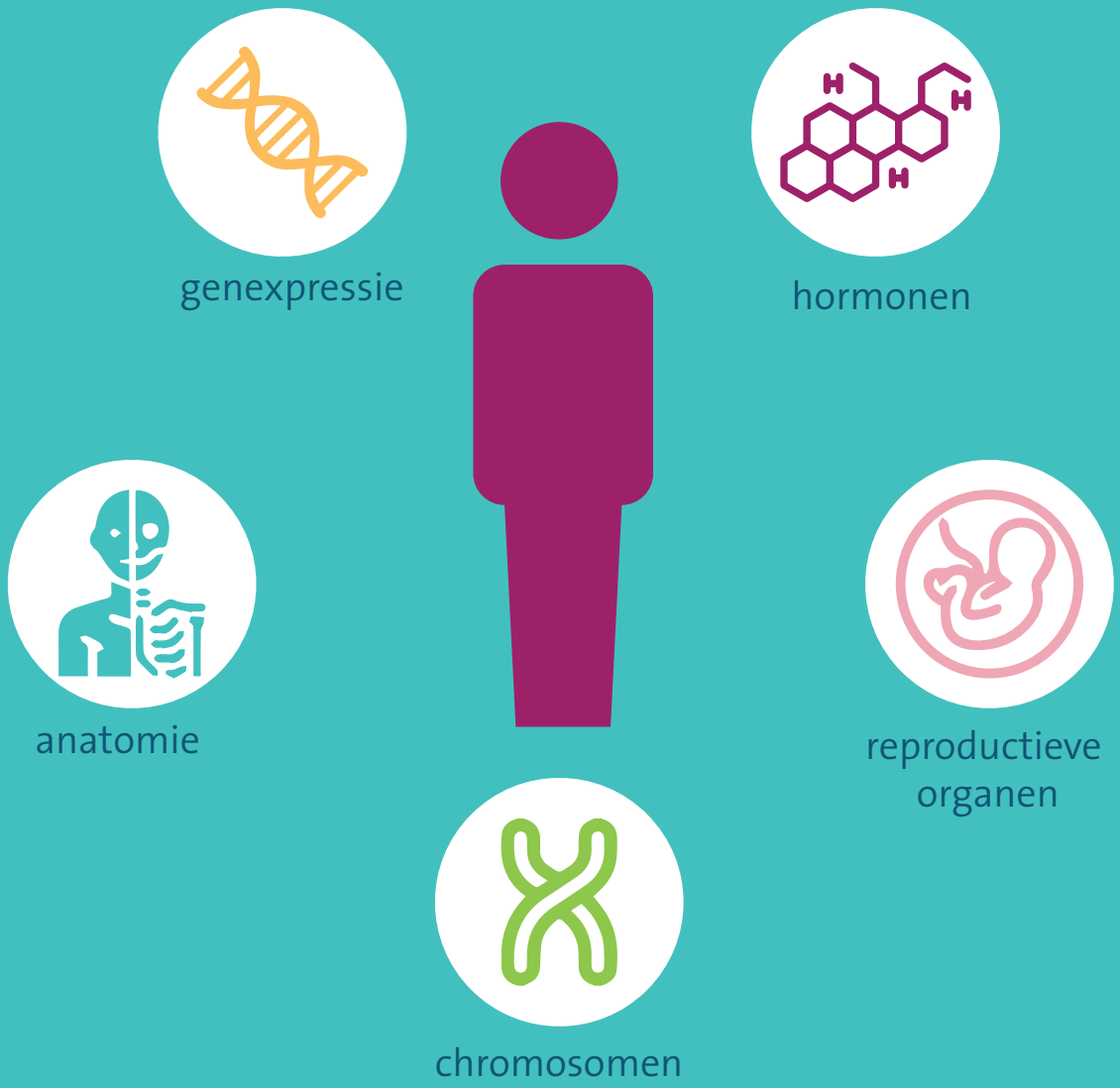
Sekse- en genderverschillen zijn belangrijk in de zoektocht naar goede en passende zorg voor iedereen.

Daarom is aandacht voor sekse en gender in onderzoek nodig.

SEKSE

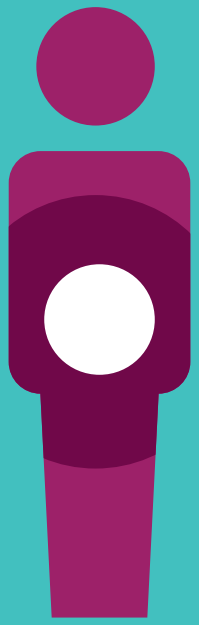
De biologische en fysiologische verschillen tussen mensen en tussen dieren.

GENDER

De sociaal-cultureel bepaalde verschillen tussen mensen.

Identiteit

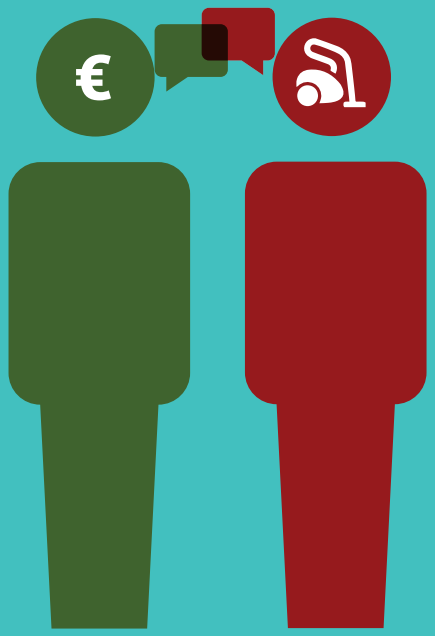
Het gevoel dat iemand heeft bij zichzelf als mannelijk, vrouwelijk, beide of geen van beide.

Rollen

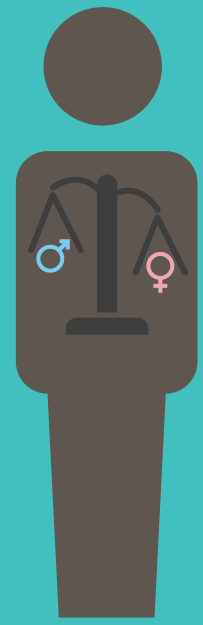
Verwachtingen en ideeën in de samenleving over **wat typisch mannelijk of vrouwelijk is**. Dit heeft onder andere invloed op dagelijkse gedrag, rol in de familie en de keuze voor opleiding of carrière.

Relaties

Interactie tussen personen, zoals de dynamiek en taakverdeling binnen gezin of op de werkplek.

Institutioneel

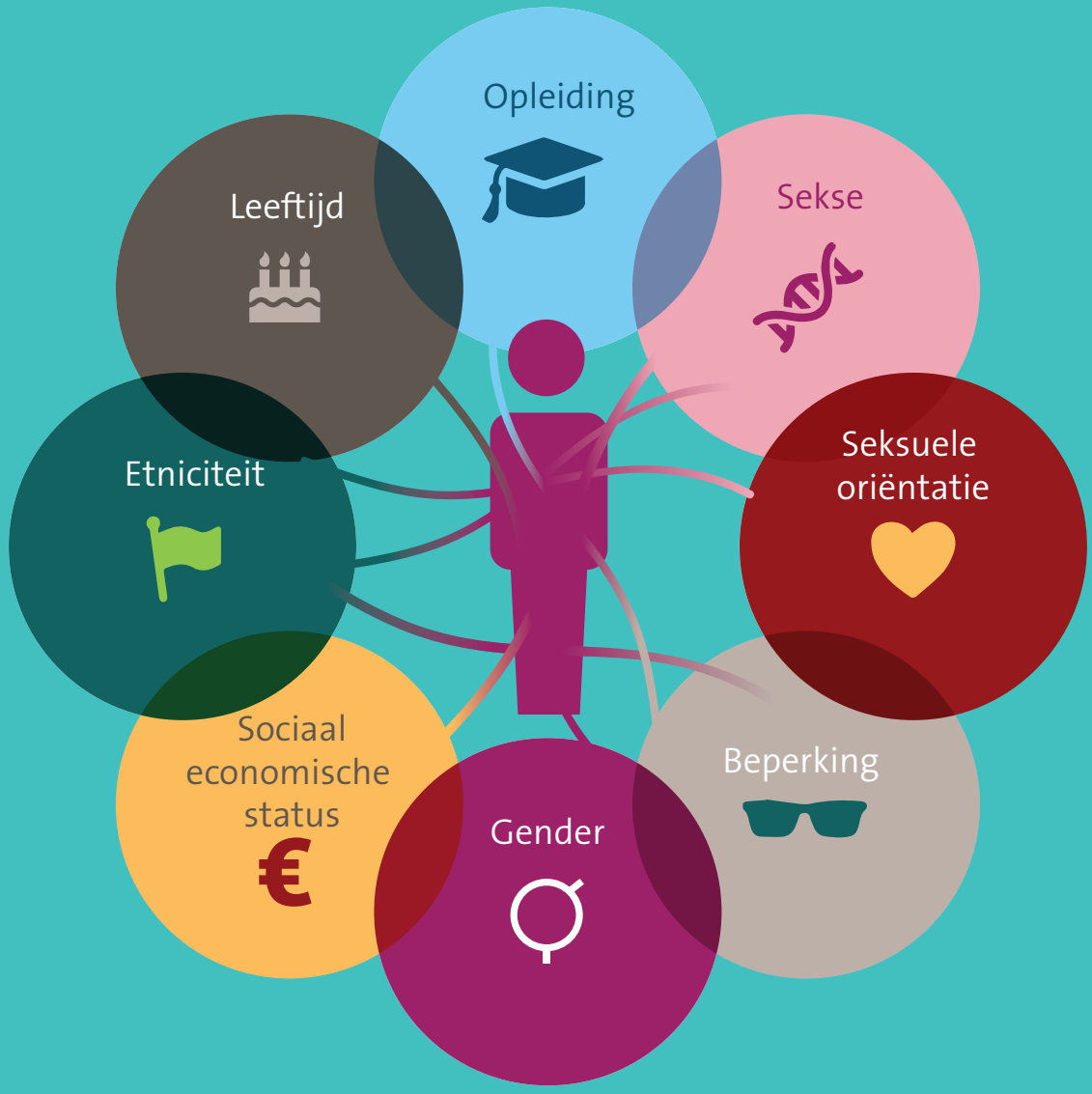
Verdeling van macht en hulpbronnen in bijv. politiek, onderwijs, sociale instituties in de samenleving.

DIVERSITEIT EN INTERSECTIONALITEIT

De biologische, sociaal-culturele en maatschappelijke verschillen tussen mensen.

Er is interactie en samenhang tussen de dimensies van diversiteit en ongelijkheid.

Dit wordt intersectionaliteit genoemd.

Het integreren van sekse, gender en diversiteit in onderzoek verhoogt de reproduceerbaarheid, wetenschappelijke kwaliteit, maatschappelijke relevantie, en wetenschappelijke ethiek (gelijke kansen) van het onderzoek.

Wilt u
de kwaliteit en relevantie van uw
subsidieaanvraag verbeteren?

Tips voor onderzoekers

Tips zijn samengesteld op basis van informatie van The Institute of Gender and Health van Canadian Institutes of Health Research en Gendered Innovations van Stanford University.

1

Ga na wat er al bekend is over sekse en/of gender in relatie tot het onderzoeks onderwerp. Raadpleeg hiervoor bijvoorbeeld (inter)nationale literatuur.

2

Indien u sekse en/of gender niet meeneemt of ervoor kiest om één sekse te onderzoeken, is het belangrijk om dit te onderbouwen in de aanvraag.

3

Geef een operationalisering van sekse en/of gender passend bij de onderzoeksvraag.

Zorg voor een goede representatie van zowel mannen als vrouwen in uw steekproef, zodat zinvolle (statistische) analyses mogelijk zijn. Betrek zo nodig tijdig een statisticus bij het project.

4

ZonMw

5 Mannen en vrouwen kunnen verschillende redenen hebben voor deelname aan onderzoek. Ook kan er verschil zijn in de vindbaarheid van de mannelijke of vrouwelijke doelgroep. Houd in de wervingsstrategie rekening met man-vrouwverschillen om de benodigde steekproefgrootte te halen.

6 Neem uitkomstmaten op die sensitief en responsief zijn ten aanzien van sekse en/of gender.

Denk bijvoorbeeld aan het risico op gewichtstoename bij stoppen met roken, en in hoeverre dit een rol speelt in de overweging om te stoppen. Vraag daarom zowel mannelijke als vrouwelijke patiënten mee te denken in uw onderzoeksopzet, zodat u beide perspectieven in uw onderzoek meeneemt.

7 Stel een analyseplan op dat rekening houdt met sekse en/of gender.

Denk bijvoorbeeld aan gescheiden of gestratificeerde analyses naar sekse, pad-analyses of gebruik van sekse en/of gendervariabelen als interactievariabelen of als confounder.

ZonMw

8

Splits de resultaten op basis van sekse en/of gender en rapporteer hier over, ook als er geen verschil wordt gevonden.

9

Betrek iemand bij de projectgroep die ervaring heeft met het bestuderen van sekse en/of gender in relatie tot het onderzoeksgebied.

10

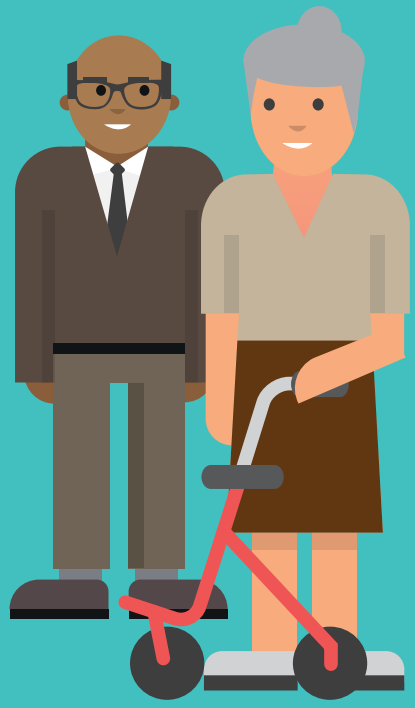
Afhankelijk van de resultaten kan het belangrijk zijn verschil te maken tussen mannen en vrouwen (of subgroepen daarbinnen) in de kennisoverdracht en –verspreiding. Denk bijvoorbeeld aan het aanpassen van de inhoud of vorm van de boodschap of het product, of aan de plekken waar u de kennis actief verspreidt.

ZonMw

Mannen gaan gemiddeld eerder dood, maar vrouwen leven minder lang in goede gezondheid

Hoe kan dit?

Het e-book laat zien dat het antwoord op deze vraag een uitdagende puzzel is.

Helpt u ons om het vraagstuk op de lossen?

Ga aan de slag en verbeter de kwaliteit en relevantie van het onderzoek.

Zo werken we samen aan een goede en passende gezondheidszorg voor iedereen.

Klik hier voor meer informatie

Welke eerste stap gaat u zetten?

Vormgeving: Infographic Designer, Breda
Fotografie: Sietske Raaijmakers